

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-49/22 – 1

Predmet C-49/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

24. siječnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landesgericht Korneuburg (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

4. siječnja 2022.

Žalitelj, prvotni tuženik:

Austrian Airlines AG

Druga stranka u žalbenom postupku, prvotni tužitelj:

TW

[omissis]

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneburgu, Austrija) kao žalbeni sud [omissis] u predmetu tužitelja **TW-a**, [omissis] i tuženika, društva **Austrian Airlines AG**, [omissis] zračna luka Beč, [omissis] zbog iznosa od **1000,00 eura** [omissis] donio je povodom tuženikove žalbe protiv presude Bezirksgerichta Schwechat (Općinski sud u Schwechatu, Austrija) od 13. travnja 2021., 26 C 276/20p-12, [omissis] sljedeće rješenje:

I. U skladu s člankom 267. UFEU-a, Sudu Europske unije upućuju se sljedeća **prethodna pitanja**:

1. Treba li članak 5. stavak 1. točku (a) i članak 8. stavak 1. točku (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (Uredba o pravima putnika u zračnom prometu) tumačiti na

način da se preusmjeravanjem pod sukladnim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta – koje stvarni zračni prijevoznik mora ponuditi u slučaju otkazivanja – može smatrati i povratni let izvršen u okviru suverene aktivnosti države kada stvarni zračni prijevoznik ne može imati pravo na preusmjeravanje putnika, ali može putnika za to prijaviti i snositi troškove te u konačnici izvršiti let na temelju ugovornog sporazuma s državom istim zrakoplovom i u istim vremenima leta predviđenima za prvotni otkazani let?

2. Treba li članak 8. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (Uredba o pravima putnika u zračnom prometu) tumačiti na način da putnik koji se sâm prijavio za povratni let opisan u prvom prethodnom pitanju i za to plati državi obvezan dio troškova ima pravo koje izravno proizlazi iz Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu da mu zračni prijevoznik naknadi te izdatke, čak i ako se troškovi ne sastoje isključivo od troškova putovanja zrakoplovom?

II. [omissis] [prekid postupka]

OBRAZLOŽENJE

A. Činjenično stanje

Tuženik je austrijski zračni prijevoznik. Tužitelj i njegova supruga imali su potvrđene rezervacije za letove koje izvodi tuženik OS 17, 7. ožujka 2020., od Beča (VIE) do Mauricijusa (MRU) te OS 18, 20. ožujka 2020., od Mauricijusa (MRU) do Beča (VIE). Ta dva leta bila su dio ponude paket putovanja za tužitelje.

Iako je let OS 17 izvršen u skladu s predviđenim redom letenja, tuženik je 18. ožujka 2020. otkazao let OS 18 zbog pandemije bolesti COVID-19 i mjera koje je u tom pogledu poduzela austrijska savezna vlada. Iako je imao podatke za kontakt tužitelja i njegove supruge, nije ih kontaktirao niti ih je, slijedom toga, obavijestio o njihovim pravima na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu. Tužitelj i njegova supruga tek su 19. ožujka 2020. zaprimili poziv organizatora putovanja, koji ih je obavijestio o otkazivanju i povratnom letu koji je austrijsko Ministarstvo vanjskih poslova planiralo za 20. ožujka 2020. Drugi redovni letovi više se nisu izvršavali u tom trenutku.

Tužitelj i njegova supruga registrirali su se za taj let na internetskoj stranici Ministarstva vanjskih poslova. Oboje su Ministarstvu vanjskih poslova platili dio troškova od po 500,00 eura koji je obvezno trebalo podmiriti. Tuženik je izvršio let pod brojem leta OS 1024 u isto vrijeme leta koje je bilo planirano za let OS 18. Međutim, tuženik nije mogao sâm izmijeniti rezervaciju putnikâ za taj povratni let, ali je mogao registrirati putnike na internetskoj stranici Ministarstva vanjskih

poslova i nadoknaditi im troškove. Od 500,00 eura, koje je svaki putnik morao platiti, tuženik je primio dio koji se ne može utvrditi.

Tužiteljeva supruga ustupila je tužitelju svoja prava koja proizlaze iz otkazivanja leta OS 18.

B. Argumenti i zahtjevi stranaka

Tužbom podnesenom 14. rujna 2020. **tužitelj** je prvotno zahtijevao iznos od 900,00 eura, uvećan za kamate. Tvrdio je da je, iako je tuženik izvršio let OS 18, on je ipak bio „dvostruko naplaćen” u iznosu od 900,00 eura. Pripremnim podneskom od 27. siječnja 2021. tužitelj je proširio svoj zahtjev na 1,000 eura, uvećan za kamate te je tada tvrdio da je tuženik, iako je otkazao let OS 18, ipak ga izvršio, ali „prikazujući se kao vladin zračni prijevoznik”, zbog čega su putnici morali platiti iznos od 500,00 eura. Naveo je da je let stoga bio izvršen, ali da je bio „dvostruko naplaćen u iznosu od 500,00 eura”. Tvrdi da u suprotnosti s člankom 8. stavkom 1. točkom (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu tuženik ne samo da nije ponudio ni organizirao zamjenski prijevoz, nego da je čak naplatio i troškove prijevoza koji je organizirao sâm tužitelj. Smatra da je tuženik, budući da u tom pogledu nije ispunio svoje obveze utvrđene pravom Unije, odgovoran za štetu koju je pretrpio tužitelj jer je na svoj trošak morao osigurati zamjenski prijevoz i riješiti problem.

Tuženik je zatražio da se tužba odbije, osporavajući tužbene navode i odgovarajući u bitnome da se let OS 18 morao otkazati zbog pandemije bolesti COVID-19. Ističe da je tužitelj stigao na svoje konačno odredište akcijom povratka Ministarstva vanjskih poslova te da mu on sâm nije naplatio naknadu po toj osnovi. Navodi da je let OS 18 rezerviran u okviru paket putovanja te da tužitelj nije dokazao cijenu karte u tom pogledu, zbog čega smatra da je tužbeni zahtjev neodređen. Napominje da mu organizator putovanja nije dostavio tužiteljeve podatke za kontakt. Tvrdi da povratni let nije zamjenski let u smislu članka 3. stavka 3. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu jer nije riječ o tarifi dostupnoj javnosti. Pojašnjava da drugi redoviti letovi nisu bili dostupni. Ističe da odluku o tome tko se prevozi povratnim letom donosi isključivo Ministarstvo vanjskih poslova, pa da stoga nije mogao izmijeniti tužiteljevu rezervaciju za taj let.

C. Dosadašnji postupak

Prvostupanjski sud prihvatio je tužbeni zahtjev u cijelosti; odbio je manji dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na kamate iznad dosuđenog iznosa, što nije osporeno. Utvrdio je prethodno sažeto navedene činjenice i s pravnog stajališta zaključio je da je tuženik otkazao let OS 18 te da je na temelju članka 5. stavka 1. točke (a) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu bio dužan pružiti pomoć u skladu s člankom 8. te uredbe. U slučaju povrede te obveze putnici u zračnom prometu imaju pravo na odštetu, koje proizlazi izravno iz prava Unije. Budući da

nije obavijestio putnike o otkazivanju i njihovoj mogućnosti izbora iz članka 8. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu, tuženik je povrijedio svoje obveze i odgovoran je za štetu u iznosu od 500,00 eura po putniku. Tužiteljevo ostvarivanje pravâ njegove supruge temelji se na izjavi o ustupanju. Čak i ako bi tuženikova krivnja bila nužna za ostvarivanje prava na naknadu štete, ona postoji zbog toga što on sâm nije registrirao putnike na internetskoj stranici Ministarstva vanjskih poslova i snosio troškove povratnog leta.

Nasuprot tomu, tuženikova **žalba** odnosi se na zahtjev za preinaku presude na način da se odbije tužba; podredno se zahtijeva ukidanje presude. U mjeri relevantnoj za postupak povodom zahtjeva za prethodnu odluku, žalitelj ističe da šteta putnikâ nije uzrokovana njegovom krivnjom. Tvrdi da nije mogao izmijeniti njihove rezervacije. Navodi da se redovni letovi više nisu izvršavali i da povratni let nije zamjenski prijevoz u smislu članka 8. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu jer nije mogao utjecati na izmjenu rezervacija putnikâ za taj let. Naprotiv, let je prema njegovu mišljenju mjera u nadležnosti države, čiji je cilj vratiti građane kući. Smatra da se zahtjevom da zračni prijevoznik mora registrirati putnike za takve letove prekoračuju njegove obveze dužne pažnje. Osim toga, ističe da iznos od 500,00 eura po putniku ne predstavlja naknadu za redovni prijevoz, nego dio troškova koji naplaćuje Republika Austrija. Čak i da je putnike obavijestio o povratnom letu Ministarstva vanjskih poslova, oni bi morali platiti dio troškova. Međutim, čak i da se to plaćanje treba smatrati štetom, njezin uzrok bio je prema njegovu mišljenju otkazivanje leta OS 18. Tvrdi da je ono pak bilo potrebno zbog pandemije bolesti COVID-19 i ne može se žalitelju staviti na teret.

U svojem **odgovoru na žalbu** tužitelj traži da se žalba ne prihvati. Tvrdi u biti da je stajalište prvostupanjskog suda pravilno.

Od suda koji je uputio zahtjev, kao **žalbenog suda** traži se da u drugom i zadnjem stupnju odluči o tužiteljevim zahtjevima. Pritom se na temelju odredbi utvrđenih nacionalnim postupovnim pravom treba ograničiti na ispitivanje pravnih pitanja.

D. Pravne osnove

Obveza zračnog prijevoznika da pruži pomoć proizlazi iz sljedećih odredbi Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu.

Članak 5. – Otkazivanje leta

1. U slučaju otkazivanja leta, dotični putnici:

[...]

(a) imaju pravo na pomoć od strane stvarnog zračnog prijevoznika u skladu s člankom 8.;

Članak 8. – Pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjerenje

1. Upućivanjem na ovaj članak, putnicima se nudi izbor između:

(b) preusmjerenje, po sukladnim uvjetima prijevoza do njihovog konačnog odredišta prvom mogućom prilikom;

E. Obrazloženje zahtjeva za prethodnu odluku

Prvo prethodno pitanje

Najprije valja istaknuti da su pomoć i vraćanje u hitnim slučajevima, kao dio konzularne zaštite, konzularne zadaće Republike Austrije (članak 3. stavak 2. točka 5. KonsG-a). Njihovo obavljanje je suverena aktivnost države (vidjeti RIS-Justiz RS0132961). Tuženi zračni prijevoznik sudjelovao je kao suugovaratelj Republike Austrije, ali nije utjecao na njezinu odluku.

Ishod spora ovisi dakle o pravilnom tumačenju riječi „pomoć” iz članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu i „preusmjerenje” iz njezina članka 8. stavka 1. točke (b).

Riječ „pomoć” iz članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe može se tumačiti na način da stvarni zračni prijevoznik, iako nije dužan sâm izvršiti zamjenski prijevoz, mora putniku osigurati pravo na prijevoz koje se može ostvariti prema drugom zračnom prijevozniku. To odgovara stajalištu izraženom u određenim dijelovima pravne teorije prema kojoj zračni prijevoznik mora nabaviti i putniku staviti na raspolaganje karte za zamjenski let [omissis]. U skladu s člankom 2. točkom (f) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu, karta znači važeći dokument koji daje pravo na prijevoz ili neki ekvivalent tome koji nije u papirnatom obliku [...], koji je izdao ili ovjerio zračni prijevoznik ili ovlašteni agent.

To se u biti odnosi na argumentaciju žalitelja, koja se poziva na to da u predmetnom slučaju nije mogao putnicima osigurati takvo pravo.

Ako se obveza stvarnog zračnog prijevoznika odnosi na osiguravanje određenog prava, a ne može ga osigurati, moglo bi se smatrati da nepoduzimanje drugih mjera, kao što je u predmetnom slučaju registracija putnikâ za povratni let, ne predstavlja povredu obveza pružanja pomoći iz članka 8. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu i da stoga ne postoji temelj za naknadu štete u smislu presude Suda u predmetu *Rodriguez/Air France*, C-83/10.

Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da argumenti govore u prilog tomu da obveza predviđena člankom 8. stavkom 1. točkom (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu nije ograničena isključivo na slučajeve u kojima zračni prijevoznik može osigurati takvo pravo.

S jedne strane, Sud je u pogledu članka 9. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu presudio da se tom odredbom ne utvrđuju uvjeti koji uređuju ugovorne odnose koji mogu proizaći iz ispunjenja te obveze (C-530/19, *NM/ON* (točka 28.)). Tako je Sud zaključio da ne postoji obveza zračnog prijevoznika koja proizlazi iz prava Unije da preuzme skrb o uvjetima smještaja kao takvima. Taj bi se zaključak zbog istog cilja tih dviju odredbi mogao primijeniti na predmetni slučaj. Stoga se čini točnim da obveze zračnog prijevoznika nisu ograničene na to da putniku osigura izravno pravo prema trećoj osobi.

S druge strane, tumačeći Uredbu o pravima putnika u zračnom prometu, Sud se već u više navrata pozvao na cilj osiguravanja visoke razine zaštite putnika, koji proizlazi iz njezine prve uvodne izjave (C-74/19, *TAP* (točke 54. i 58.); C-826/19, *WZ/Austrian Airlines AG* (točka 26. i sljedeća točka)). Međutim, obveza najranije mogućeg zamjenskog prijevoza ne obuhvaća samo obvezu njegova nuđenja, nego i preuzimanja njegovih troškova. Točno je da putnik nije dužan aktivno doprinijeti traženju odgovarajućeg zamjenskog prijevoza (C-354/18, *Rusu* točka 55.). Međutim, ako to ipak učini i može osigurati zamjenski prijevoz pod usporedivim uvjetima koji sâm zračni prijevoznik ne bi mogao, bilo bi u suprotnosti s ciljem visoke razine zaštite ako bi samo zbog toga prestala obveza zračnog prijevoznika da snosi trošak zamjenskog prijevoza.

Međutim, odluka u konačnici ovisi i o tome treba li povratni let koji je država izvršila smatrati „preusmjeravanjem po sukladnim uvjetima prijevoza” u smislu članka 8. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu.

Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu smatra da se značajka „usporedivih uvjeta putovanja” prije svega odnosi na činjenične okolnosti putovanja, poput korištenog prijevoznog sredstva, predviđenog vremena polaska i dolaska kao i na rasporede putovanja. Stoga nema nikakve sumnje da je let koji u ovom predmetu treba ocijeniti izvršen pod usporedivim uvjetima.

Međutim, žalitelj tvrdi da ne postoji preusmjeravanje u smislu članka 8. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu jer je povratni let izvršen po tarifi koja nije izravno ili neizravno dostupna javnosti i koja stoga nije na temelju članka 3. stavka 3. Uredbe obuhvaćena tom uredbom.

Sud koji je uputio zahtjev smatra da ni taj argument nije valjan. Valja istaknuti da se u članku 8. stavku 1. točki (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu navodi isključivo „preusmjeravanje po sukladnim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta”. Iz te odredbe ne proizlazi da se isključivo letovi koji su obuhvaćeni Uredbom mogu smatrati zamjenskim prijevozom. Točno je da je Sud presudio da je let koji se putnicima nudi i koji oni prihvate na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu također obuhvaćen područjem primjene te uredbe (C-832/18, *Finnair*). Međutim, ta je presuda donesena u slučaju u kojem je putnicima stvarno izmijenjena rezervacija za drugi redovni let.

Stoga, ne može ju se jasno tumačiti na način da se zamjenski prijevoz u svakom slučaju mora izvršiti u obliku leta obuhvaćenog Uredbom.

Drugo prethodno pitanje

Sud je već presudio da se u slučaju da zračni prijevoznik povrijedi obveze predviđene člancima 8. i 9. Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu putnici mogu pozvati na pravo na odštetu na temelju elemenata navedenih u tim člancima koji se ne temelje na nacionalnom pravu o naknadi štete (C-83/10 *Sousa Rodriguez (Air France)* (točka 43. i sljedeće točke)). Osim toga, što se tiče članka 9. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu, Sud je već pojasnio da se pravo putnika na naknadu iznosa određuje prema kriterijima nužnosti, primjerenosti i razumnosti (C-12/11 (točka 66.), *McDonagh/Ryanair*, C-530/19 *NM/ON* (točka 36.)).

Sud koji je uputio zahtjev smatra da se isti kriteriji primjenjuju na pravo na naknadu u slučaju povrede obveze predviđene člankom 8. stavkom 1. točkom (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu. Iz toga slijedi da bi u slučaju kao što je ovaj zračni prijevoznik morao naknaditi te troškove u cijelosti, iako se ne odnose isključivo na sâm prijevoz.

Sudu koji je uputio zahtjev to se tumačenje čini mogućim jer najbolje pridonosi ostvarenju ciljeva članka 8. stavka 1. točke (b) Uredbe o pravima putnika u zračnom prometu, odnosno da putnik stigne do odredišta što je prije moguće [*omissis*]. Naime, u suprotnom bi putnici koji su iz bilo kojeg razloga mogli organizirati primjeren zamjenski prijevoz, što zračni prijevoznik stvarno nije mogao, mogli biti u situaciji da se ne mogu koristiti tim prijevozom zbog troškova koje bi sâm snosili.

F. Postupovna pitanja

[*omissis*] [postupovna objašnjenja]

[*omissis*] [prekid postupka]

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu) [*omissis*]

Korneuburg, 4. siječnja 2022.

[*omissis*]